

intelligi potest, quæ hunc effectum habeat, cum dispositio corporis eadem semper sit, sive sensus operetur, sive non? Non ergo potest illa esse ratio suspendendi actum, quando beatus non operatur. Tota ergo hæc ratio posita est in voluntate, ad quam spectat inferiores potentias movere, quæ illi subjiciuntur. Fiet autem post resurrectionem, ut omnes illi subjiciantur. Porro, hæc subjectio (ut opinor) non fiet per qualitatem aliquam inhærentem inferiori aut superiori potentiæ. Quia neque in inferiori posset impedire actionem, per solam suam præsentiam, vel inhærentiam; alioqui etiam impediret vel aliquo modo resisteret, quando voluntas imperaret. Neque etiam in superiori conferret ad suspendendam actionem inferioris potentiæ. Quia hæc suspensio non potest fieri per physicam actionem positivam. Sicut, quod calor ignis suspendat actionem circa passum propinquum, et non resistens, non potest intelligi fieri per qualitatem aliquam adhærentem calori, aut per positivam actionem superioris agentis, seclusa naturali resistantia circa idem passum, sed per solam suspensionem divini concursus impediri potest. Sic igitur prædicta potestas erit in beatis non ex aliqua dote corporis, sed ex virtute animæ, cui divinitus datum est ut influxus in actiones suas sit in ipsius potestate et voluntate, sive hoc sit quia Deus alio modo non concurreret, sive quia sua lege et voluntate potest hunc ordinem statuere. Nam, sicut inter potentias animæ, quia in eadem anima radicantur, est quædam naturalis sympathia, ex qua interdum provenit ut ad actionem unius moveatur alia, vel quoad specificationem, vel quoad exercitium, ita videtur Deum posse sua voluntate constituere hunc ordinem inter potentias, ut inferiores non agant sine consensu voluntatis. Facilius tamen intelligimus, si addamus Deum interim suspendere concursum suum, quia jam ex lege ejus non est debitus inferiori potentiæ, donec superior consentiat.

15. *Perfectiones supernaturales corporum beatorum naturam perficiunt, non destruunt.* — Ultimo tandem ex dictis constat, contra errores quos adduximus initio hujus sectionis, totam hanc supernaturalem perfectionem corporis non destruere naturam ejus, sed corrigere potius (ut sic dicam) imperfectionem ejus. Nam, licet humanum corpus natura sua non sit lucidum, tamen lux ei adjuncta non destruit substantiam, neque accidentia illi connaturalia. Et simile est de aliis, ut evi-

dentius constabit, dum singulas dotes in specie prosequemur. Propter quod recte dixit Hieronymus, Amos 5, *hominem, corruptibile et infirmum animal transformandum esse in spirituale, robustum et incorruptum, mutans gloriam, non naturam.* Quod similiter dixit Anselm., in Prosol., cap. 25, *animale corpus surrecturum spirituale, potestate, non natura.* Idemque latius explicuit Augustinus in Ench., c. 91, et 1 Retract., c. 17, et aliis locis citatis; et recte Tertullianus, l. de Resurr. carn., c. 51, explicans illa verba Pauli: *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem: Quid (inquit) mortale, nisi caro? Quid corruptibile, nisi sanguis?* Et acute notat Apostolum addidisse pronomen illud *hoc*, quasi ad designandum suam propriam carnem. Nam illud pronomen demonstrat rem præsentem: *Illam ergo eadem caro (concludit) quæ patitur corruptionem, incorruptionem induet;* non in alia natura, sed in alia conditione et statu, ut idem late explicat, l. 5 contra Marcionem, cap. 10. Et ex his satisfactum est fundamentis prædictorum errorum.

SECTIO II.

Quæ et qualis sit claritas corporis Christi

4. *Dos claritatis in corpore glorioso quid sit.* — Licet omnes Theologi in 4, partim d. 44, partim d. 49, doceant omnia corpora gloriosa habitura claritatem aliquam (quia hoc expresse in Scriptura asseritur), non tamen omnes eodem modo illam declarant. Scotus enim, d. 49, q. 15, solum existimat esse certum illa corpora habitura colorem perfectissimum, cum quadam refulgentia et aptitudine ad se manifestandum. An vero propriam lucem in se habeant ac recipiant, sub dubio relinquit, et solum sub conditione (si id est possibile) affirmat hoc esse sentiendum. Neque ab ea sententia multum discrepat Durand., d. 44, q. 8; nam, licet simpliciter existimet probabilius in corporibus beatis esse internam lucem, dicit tamen etiam posse intelligi quod sint clara, solum quia erunt tersa ac polita; unde fiet ut solis radiis et aliorum luminarium fulgeant magna claritate. Sed immerito hi auctores hanc rem in dubium revocarunt. Nam constat ex Scriptura, claritatem et fulgorem corporis gloriosi fore perfectissimum, et longe majorem splendore solis, ut omnes Patres interpretantur. Non potest ergo illa claritas consistere in solo nitore vel puritate coloris. Neque potest resultare extrinsecus ex sole et ex aliis luminaribus.

2. *Corpora beatorum transparentia.* — Dicendum est ergo primo, hanc claritatem esse internam lucem corporis gloriosi, ac perfectissimam qualitatem ipsi inhærentem. Probatur primo ratione facta et fundata in omnibus testimoniis in prima sectione adductis. Secundo, quia non posset corpus aliter fieri lucidum. Hæc enim denominatio non est extrinseca, ut per se notum est. Etenim hæc qualitas per se datur corpori glorioso, non quidem ad aliquid operandum, sed ut sit formalis perfectio et pulchritudo ejus. Item, quia etiamsi corpus gloriosum nullo alio corpore circumdetur, ut, verbi gratia, extra cælum pyreum, est eodem modo lucidum; et corpus Christi, quando ante ascensionem erat in terra circumdatum aere, in se lucidius ac fulgentius erat quam aer quod circumdabatur. Ergo illa lux non potest esse in corpore circumstante; ergo est in ipsomet corpore glorioso. Respondere quis posset, esse subjective in aere existente intra ipsum corpus gloriosum. Sed, licet verum sit esse in illo, non tamen in solo illo, alias non posset ipsa superficies externa corporis lucida esse et videri, præsertim quia Sancti Patres non solum dicunt illud corpus esse lucidum, sed etiam esse perspicuum ac transparens, ita ut omnia ejus membra ac viscera externis oculis patere possint. Quod his verbis docuit Gregorius, l. 18 in Job, c. 27, alias 31, exponens illa c. 28: *Non adæquabitur ei aurum vel vitrum: Quid aliud in auro vel vitro accipimus, nisi illam supernam patriam, illam beatorum civium societatem, quorum corda sibi invicem et claritate fulgent, et puritate translucent?* et infra: *Patebit corporatibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, sicque unusquisque tunc erit conspicibilis alteri, sicut nunc esse non potest conspicibilis sibi.* Eandem sententiam significat Augustinus, l. 22 de Civ., c. ult., dum inquit: *Omnia membra et viscera incorruptibilis corporis profutura in laudibus Dei; cujus rei eam subdit causam: Quia omnes illi, qui nunc latent, harmonia corporalis numeri, tunc non latebunt intrinsecus.* Et in l. de Cognitione vitæ, c. 45, dicit corpus illud perspicuitate futurum æquale spiritibus et soli. Expressius hoc docuit Lauren. Justin., l. de Disciplina et perfect. monasticæ convers., c. 23, ubi de corpore glorioso hunc in modum eleganter scribit: *Nimia quoque claritate fulgebit, ita ut solis septies transcendat splendorem; non autem lumine suo intuentium se reverterabit aspectum, sed ineffabili quodam mo-*

do confortabit clarificabitque, eritque tota ejus substantia corporis oculis visibilis, adeo ut viscerum, cæterorumque membrorum harmonia Conditoris declaret magisterium admirandum. Et hoc etiam docuit D. Thomas in 4, d. 44, q. 2, a. 4, q. 1, præsertim in solutione ad 2, ubi alii Theologi idem tradunt, quamvis Bonnav., Scotus et Durand. oppositum sentiant, quorum rationes statim dissolvemus.

3. Ex hac ergo Sanctorum doctrina dico secundo, hanc claritatem futuram esse in omnibus partibus corporis gloriosi, nec solum in extrema superficie, sed in tota profunditate, et in carne, ossibus ac cæteris membris. Ita D. Thomas supra, quem sequitur Palud., disp. 44, q. 5; Sotus, dist. 49, q. 4, a. 8; Richard., art. 4, q. 6; et Major, q. 19; Suppl. Gab., dis. 44, quæst. 2. Probatur, quia alioqui non posset totum corpus esse pervium oculis. Illa enim pars interior, quæ lucida non esset, neque ipsa videri posset, neque posset, utpote densa et opaca, ex natura rei esse medium ad videndum alias; non ergo esset totum corpus transparens. Præterea ratione confirmatur, quia non repugnat totum corpus perfici hoc modo hac qualitate; deest autem ut omnes ejus partes hanc illius gloriam participent.

4. *Prima objectio.* — *Secunda.* — *Tertia.* — *Quarta.* — Sed contra primo, nam repugnat partes valde densas, et natura sua non diaphanas, sed opacas, intime penetrari lumine. Est enim lumen natura sua actus diaphani, quatenus diaphanum est, et ideo naturaliter non recipitur in corpore opaco, nisi in extrema superficie ejus, quia in illa convenit cum corpore diaphano; non potest autem forma recipi nisi in proprio suo susceptivo; ergo. Secundo, videtur repugnare corpus habens colorem simul esse oculis pervium, quia color requirit perspicuum terminatum opacitate corporis, teste Aristotele, de Sensu et sens.; sed in corporibus gloriosis erit color (ut ex supra dictis constat), quia est qualitas maxime connaturalis, et ad pulchritudinem multum necessaria; ergo. Tertio, quia videtur repugnare corpus esse pervium ac transparens, simulque lucere; sed corpora beatorum erunt lucentia; non ergo erunt transparentia. Major constat experimento. Nam, ut corpus luceat, oportet ut lux in illo sit aliquo modo terminata, et hac ratione corpus undique lucidum, quod etiam lucet, non solet esse omnino pervium oculis, sed impedit potius ne videatur aliud corpus post illud existens. Denique.

si corpora gloriosa ita essent omnino transparentia ac lucida, non possent videri ut distincta propriis membris ac figuris, sed confuse viderentur omnes partes, sicut videtur sol; consequens autem est magnum incommodum. Propter has et similes rationes, Bonav., dis. 49, secunda part., art. 5, quæst. 1, negat corpora beatorum fore pervia oculis, sed tantum colore affecta, et splendentia ratione claritatis in ultima superficie receptæ. Idem sentiunt Scotus et Durandus; et alii ex citatis auctoribus dubii sunt. Sed nulla apparet hic repugnantia, quæ nos cogat ut a Sanctorum doctrina recedamus, et hanc perfectionem gloriosis corporibus denegemus.

5. *Responsio ad objectiones.*—*Lux et color simul in eodem subjecto non repugnant.*—Primo enim, quod lux et color simul esse possint, non est magna repugnantia. Nam imprimis in extrema superficie illuminantur omnia corpora. Deinde vitrum, verbi gratia, viride, non solum insuperficie, sed intime totum perfunditur lumine. Rursus non solum ab extrinseco potest corpus coloratum illuminari, sed etiam interdum contingit corpus coloratum esse intrinsece et natura sua lucidum, ut in quibusdam vermibus experimur. Quo exemplo usus est ad rem hanc confirmandam Cyrillus Hieros., cat. 18, dicens: *Justi splendebunt ut sol, et tanquam luna, et sicut splendor firmamenti; et prævidens istam hominum incredulitatem, Deus vermibus parvulis lucidum dedit corpus, ut eo splenderent, ut ex apparentibus crederetur id quod expectamus. Qui enim partem potuit præstare, poterit et totum, et qui fecit ut vermibus lumine splenderet, multo magis hominem justum.* Itaque non est formalis repugnantia inter lucem et colorem. Dices, hoc esse verum in gradibus remissis, secus vero esse in intensis. Sed contra hoc est, quia, licet hoc esset verum ex natura rei, non tamen respectu divinæ omnipotentiae. Deinde, quamvis ex natura rei nunquam reperiantur simul in perfectissimis gradibus, fortasse non est propter formalem repugnantiam eorum secundum se, sed vel ex defectu virtutis activæ, vel ex dispositione subjecti. Tandem (ut statim dicam) probabile est lucem illam corporum resurgentium esse alterius speciei a luce solis, et ab omni inferiori; et ideo non oportere ut respectu coloris habeat eandem repugnantiam quam habet lux inferior quam experimur.

6. *Corpora beatorum lucida simul et trans-*

parentia quomodo.—Secunda repugnantia quæ obiciebatur, est, quod lux sit actus corporis opaci et densi, et quod illud intime penetret et actuet secundum omnes partes. Quæ obiectio eandem fere habet responsionem. Nam imprimis lux etiam naturaliter interdum esse potest in corpore denso, secundum omnes interiores partes suas, ut in flamma, in vitro et crystallo. Quid ergo mirum quod a Deo constitui possit in corpore densiori vel duriori? Cui licet desit dispositio apta et connaturalis, ut ab agente naturali totum illuminari possit, non tamen deest capacitas in qua possit recipi lux a Deo facta seu infusa. Deinde, cum Aristoteles dixit, lumen esse *actum diaphani*, non definivit hanc esse absolutam essentialiam illius qualitatis secundum se, sed explicuit proprium subjectum quod lumen requirit, ut possit ad visionem deservire. Aliunde vero constat, probabile esse lucem et lumen non differre essentialiter, et lucem non esse actum diaphani. Præterea, licet aliquod corpus natura sua non sit diaphanum, cur repugnabit divina virtute recipere hanc proprietatem? Dices: quia repugnat cum densitate vel durtie ejus. Sed contra, quia, licet ex natura rei ita sit, tamen divina virtute vinci potest. Magis enim repugnant duo corpora in eodem loco, et tamen Deus contulit corporibus beatis ut possint difficultatem superare. Denique, si claritas corporum resurgentium est alterius ordinis, facilius dici poterit subjectum illius non esse omnino ejusdem rationis cum subjecto nostræ lucis aut luminis.

7. *Per corpus unius beati videri objecta alia quomodo possint.*—*Dubium.*—Tertio, repugnare videbatur idem corpus lucere et esse transparentem. Sed hoc etiam variis modis explicari potest. Primum enim dici potest, simul ac respectu ejusdem repugnare idem corpus lucere et esse oculis pervium, propter rationem quæ supra in tertia objectionem tangebatur. Nec necessarium videtur admittere corpora gloriosa simul exercere posse utrumque actum respectu ejusdem, ut colligi potest a simili ex D. Thoma supra, quæst. 3, ad 2. At vero non repugnat idem corpus esse aptum ut lucere possit, ac pervium oculis se præbere, vel respectu diversorum, vel respectu ejusdem diversis temporibus. Cum enim corpus humanum natura sua densum sit ac solidum, si totam sit luce perfusum, aptum erit ad lucendum, et hoc modo poterunt beata corpora lucere. Quia vero omnis actio eorum est in potestate ac voluntate beati, non neces-

sario semper lucent; et quia alioqui sunt divinitus effecta transparentia ac diaphana, possunt etiam, suspendendo actum lucendi, sese oculis pervia præbere. Ulterius tamen addi potest ex dictis, etiam respectu ejusdem non repugnare illa duo esse simul. Quia, sicut idem corpus densum ac durum potest simul divina virtute fieri diaphanum, ita ratione unius proprietatis potest per lucem in se receptam lucere, et ratione alterius se pervium oculis exhibere. Et eodem modo poterit idem oculus glorificatus, et ad videndam lucem illam confortatus, et videre corpus illud ut lucidum ac lucens, et per illud ut transparentem simul alia transpicere. Quod præterea sic declaro. Nam corpus aliquod esse transparentem ac pervium oculis, nihil aliud esse videtur quam ut sit aptum medium per quod possint transire species visibiles alterius corporis post ipsum existentis; unde fit ut respectu partium ejusdem corporis transparentis, una possit per aliam se manifestare, seu videndam præbere, speciem emittendo. Ut ergo corpus gloriosum sit transparentem, duo requiruntur: alterum, ex parte ejus, scilicet, ut sit capax ad recipiendas species visibiles; alterum, ut obiectum sit potens ad efficiendas illas in tali medio, seu in tali corpore. Unde fit ut duobus modis possit intelligi corpus gloriosum esse transparentem: uno modo, respectu sui ipsius, et omnium suarum partium; alio modo etiam respectu aliorum. Et primum quidem, scilicet respectu sui, facile intelligitur. Nam, sicut illud corpus supernaturaliter factum est capax lucis, ita etiam supernaturaliter fieri potest capax specierum visibilium (non enim unum magis quam aliud repugnat); et similiter elevari potest idem corpus ad efficiendas hujusmodi species, non tantum per superficiem ultimam, sed etiam secundum se totum, et per omnes partes internas, vel immediate, vel mediate, videlicet, ut distantiores partes et magis internæ, per partes propinquiores species emittant. Nam hæc etiam virtus non repugnat, et alioqui est consentanea corpori glorioso. Unde, sicut in his inferioribus lumen et adjuvat, disponitque colorem, ut speciem sui emittere possit, et præparat etiam medium ad susceptionem specierum coloris (sive hoc lumini, sive diaphaneitati tribuatur, de quo alias), ita dici potest lucem corporis gloriosi, et conferre vim omnibus ejus partibus, ut sui speciem possint emittere, et disponere etiam illas, ut quædam possint recipere aliarum partium species. At vero respectu aliorum

objectorum visibilium, an corpus beati possit esse medium pervium et transparentem ad videndum illa, non satis constat; tum quia ex dictis Sanctorum solum habemus illa corpora ita fore transparentia, ut in eis videri possit quidquid nunc interius latet; quod vero per illa quoque possint videri res aliæ, Sancti non dicunt, nec necessario sequitur ex priori. Tum etiam quia, ut videatur obiectum per aliquod medium, non satis est ut illud medium sit capax specierum visibilium, sed etiam necesse est ut obiectum sit potens ad imprimendas species in tali medio, ita ut potentia activa unius sit proportionata potentia passivæ alterius. Quamvis autem corpus gloriosum sit susceptivum specierum, tamen, quia illa capacitas non est naturalis, sed miraculosa, et superioris ordinis, fieri potest ut objecta visibilia non possint in illo et per illud species emittere, et consequenter ut per illud videri nequeant. Quæ quidem ratio non procedit de corporibus gloriosis, et ideo de illis probabilius existimo, unum respectu alterius esse pervium oculis, ita ut unum non occultet aliud post se existens, quia corpus gloriosum elevatum est non solum ad recipiendas, sed etiam ad efficiendas species in tali medio. De aliis vero corporibus habentibus tantum naturalem dispositionem ac virtutem, mihi res est dubia. Quia cum tantum agant virtute naturali, fortasse non possunt transmittere sui speciem intra corpus beatificum, et per illud quasi penetrare usque ad visum, quia solum possunt immutare illud corpus juxta capacitatem ejus naturalem. Nisi fortasse dicatur corpus illud per hanc dotem gloriæ ita esse effectum transparentem ac perspicuum, ac si haberet hanc qualitatem naturalem; et ideo quodlibet obiectum naturaliter visibile posse per illud species transfundere, quod est probabile, quamvis incertum. Adde vero ultimo, illa corpora non posse dici pervia aut transparentia propter poros (ut Durandus, Bonav., et alii significarunt), quia vel in corporibus beatis non erunt pori (ut Paludanus sentit, quia illi non pertinent ad perfectionem naturæ, sed potius ad imperfectionem), vel certe, licet poros habeant (cum fortasse naturaliter consequantur compositionem corpori humano debitam), non sunt tamen proportionatum medium ad visionem, cum per illos non possit per lineam rectam radius speciesque transmitti. Unde multo minus possunt sufficere ut totum corpus quoad omnes interiores partes clare perspicueque cernatur.

8. *Claritas corporis gloriosi distinctam sui visionem non impedit.* — Quarta difficultas erat, quomodo possint corpora beata, si lucida sunt, distincte videri quoad omnia delineamenta omnemque pulchritudinem. Sed hoc facillimum est ex dictis, quia illa lux corporis gloriosi non lædet oculos, sed confortabit potius. Unde etiamsi luceat, vel sui speciem emittat, non impedit oculos quominus distincte colorem, figuram, resque alias videre possit. Rursus, quamvis corpus beatificum fiat transparentem et diaphanum, tamen, quia non amittit suorum membrorum densitatem et soliditatem, tam perfecte poterit in se visionem terminare, ac si nihil aliud per illud videretur. Significat autem D. Thomas, loco supra citato, quæst. 3, ad 2, non posse corpus gloriosum simul videri secundum proprium colorem, et esse medium ad videndum colorem alterius corporis. Quia visus nequit immutari simul a duobus coloribus, ita ut utrumque perfecte videat; et ideo ait posse corpus gloriosum suo arbitrio, aut se præbere conspiciendum per suum colorem immutando visum, aut suspendere immutationem coloris, ut se oculis pervium exhibeat. Et ita concludit esse in potestate beati occultare vel non occultare corpus post se existens. Et ultimum est valde probabile, si beatus velit immutare visum alterius solum per colorem existentem in externa superficie. Si tamen velit simul immutare per colorem, lucem, et species alterius objecti visibilis quas in se suscepit, etiam existimo posse id facere, et in visu alterius beati non deesse virtutem, ut simul possit per omnes illas species distinctas cognoscere, quia est divinitus confortatus et elevatus, ut perfectiori modo videre possit. Quidquid vero de hoc sit, ex dictis tamen est certum, quod claritas corporum beatorum non solum non impedit distinctam eorum visionem, verum potius juvabit illam, eamque delectabiliorem reddet: *Est enim lux* (ut Damasc. dixit, l. 2 de Fide, c. 7), *decus atque ornamentum visibilis creaturæ, cujus pulchritudinem conspicuam reddit.* Hæc igitur perfectissima illa beatorum lux exactius præstabit.

9. *Claritas beatorum corporum diversæ rationis a luce solis et elementorum.* — Ex quibus omnibus definiri potest quæstio quæ primo loco tractanda videbatur, in hunc vero rejecta est, ut ex effectibus possit commodius investigari, scilicet, an lux corporis gloriosi sit ejusdem speciei cum luce solis aut ignis. Multi enim existimant esse ejusdem, ut D.

Thomas, d. 4, q. 2, art. 4, q. 2. Idem videntur supponere Scot. et fere alii auctores loci citatis. Ratio D. Thomæ est, quia nisi illa lux esset ejusdem speciei cum ea quam experimur, æquivoce dicerentur illa corpora lucida et nihil sensibile nobis manifestaretur per hujusmodi denominationem. Confirmatur, quia vix potest concipi diversus effectus formalis utriusque lucis, nam utraque reddi corpus clarum ac per se visibile. Sed quid quid sit de re ipsa, hæc tamen rationes non convincunt. Quia, quamvis intercedat diversitas specifica, potest nihilominus esse convenientia univoca in ratione lucis, sicut multi opinantur de luce solis et ignis. Nec de effectu formali potest magis constare quam de luce ipsa. Quia non repugnat intelligere corpus esse clarum ac visibile per qualitates specie diversas. Neque etiam videtur posse probabiliter negari quin sint possibles luces specie differentes. Cur enim negabimus Deum id posse facere? Quapropter Richar., in 4, d. 49, a. 4, q. 7, sentit lucem corporis gloriosi esse alterius et perfectioris speciei; quod prius docuerat D. Thomas, 3, d. 16, sicut supra attingi disp. 32, sect. 4, estque verisimile. Nam si hujusmodi perfectio lucis est possibilis, credi potest data perfectioribus corporibus in perfectiori statu existentibus. Deinde, creditur illa lux esse fulgentior luce solis (id enim modo loquendi Scripturæ et Sanctorum Patrum est consentaneum); vel ergo id provenit ex perfectione essentiali, et specifica illius lucis; et hoc est quod intendimus; vel dicitur provenire ex majori intensione, et hinc etiam probabiliter colligere possumus diversitatem specificam. Nam lux solis videtur in ipso habere summam intensionem sibi connaturalem; lux autem, quæ est in corpore beato, non habet intensionem præternaturalem sibi; ergo natura sua admittit totam illam intensionem; est ergo alterius naturæ. Rursus potest ita explicari. Quia illa lux intelligi potest talis esse, ut nulli corpori sit connaturalis, neque potens fluere ab aliqua forma corporea tanquam proprietas ejus, cujus contrarium in luce solis et ignis reperitur; ergo hoc modo recte intelligitur diversitas specifica inter has qualitates. Nam cum illa lux corporis beati sit ad elevandum illud ad supernaturalem statum, verisimile est non esse aliquam proprietatem alicui corpori connaturalem, si possibile fuit altiori modo fieri, ut per se etiam credibile est. Et in hunc modum aliqui inter-

pretantur illud: *Non indigebit sole neque luna, quia claritas Dei illuminabit illam;* ac si diceret illam non esse claritatem solis et lunæ, non solum quia ab illis non efficitur, sed etiam quia non est ejus ordinis; et ideo specialiter *claritas Dei* appellatur. Præterea, posita hæc differentia, facilius expediuntur difficultates supra tractatæ. Nam fortasse illa lux ex vi suæ propriæ speciei et intensionis sibi connaturalis potest lucere, sive sit in corpore raro, sive denso, sive transparenti, sive in opaco. Et similiter ex parte subjecti æque potest actuare corpus diaphanum, et alterius qualitatis. Item cum hæc lux inferior natura sua calefaciat subjectum caloris capax, fortasse illa lux adeo est supra elementares naturas, ut non sit apta efficere hujusmodi materialem alterationem. Cur enim daretur corporibus gloriosis qualitas effectrix talis alterationis? Oporteret enim vel actionem ejus supernaturaliter perpetuo suspendi, vel adjungi aliam qualitatem, quæ illius actioni resisteret. His igitur conjecturis probabilis fit hæc sententia, quamvis res sit satis incerta.

10. *Eadem in Christo et aliis.* — Illud vero certum esse videtur, hanc lucem in corpore Christi, et in omnibus aliis esse ejusdem speciei, quamvis pro diversitate meritorum sit inæqualis intensionis ac perfectionis. Unde fit ut in corpore Christi sit intensior quam in corpore Virginis et in omnibus aliis, etiamsi in unum conferantur. Quod vero sit ejus unitas specifica, colligi potest tum ex illis verbis Pauli: *Reformabit corpora nostra configurata corpori claritatis suæ.* Tum etiam quia gloria animæ est ejusdem speciei in omnibus, gradu tamen diverso pro personarum qualitate; at gloria corporis est proportionata gloriæ animæ; ergo.

11. Sed dices: ergo illa qualitas videri non poterit, cum non comprehendatur sub objecto adæquato visus. Respondetur primo negando sequelam. Certissimum enim est claritatem corporum beatorum fore sensibilem, et consequenter visibilem, quia ad nullum alium sensum pertinere potest. Idque aperte colligitur ex modo loquendi Scripturæ et Sanctorum, et ex iis quæ de claritate corporis Christi in transfiguratione supra diximus. Negatur ergo illam lucem non contineri sub objecto adæquato potentiæ visivæ. Nam, ut contineatur sub illo, satis est quod in genere aliquo, et in modo immutandi potentiam conveniat cum lumine et colore. Sicut enim hoc objectum comprehendit plures alias qualita-

tes inter se specie differentes, ita potest hanc etiam amplecti.

12. An vero contineatur sub naturali objecto, ita ut per se videri possit ab humano oculo non glorificato solis naturæ viribus, absque alia superiori virtute, seu auxilio, D. Thomas supra (quem Scot. sequitur) consequenter docet contineri sub objecto proportionato et naturali. Quia, licet ex accidenti videri commode nequeat ab oculo corruptibili propter alterationem materialem, quæ cum actione illius lucis in tali subjecto ex natura rei conjuncta est, tamen, si hæc actio suspendatur, et præcise fiat propria immutatio lucis, videri recte potest; quia lux quantumvis excellens et intensa per se non offendet visum, sed potius perficit ac delectat. Significat autem D. Thomas corpus gloriosum ratione sui status nunquam agere illa luce materiali actione et corruptiva, sed tantum perfectiva et intentionali. At vero Richardus e contrario censet, illam lucem ex natura sua esse improportionatam nostro visui; et refert Augustinum, 22 lib. de Civit., c. 49, dicentem Apostolos in corpore mortali non potuisse videre claritatem corporis Christi resurgentis. Sed hoc facile posset intelligi, juxta sententiam D. Thomæ, provenire ex alteratione materiali adjuncta, non vero ex improportionata natura ipsius lucis. Quæ expositio est consentanea verbis Augustini dicentis: *Non enim eam ferre posset humanus atque infirmus aspectus.* Unde ipsemet Richardus non alia ratione probat lucem illam non posse videri, nisi quia naturaliter non potest efficere actionem intentionali, quin simul efficiat alterationem materiali. In quo etiam non videtur consequenter loqui, quia si lux illa est alterius ordinis et speciei, cur non poterit esse talis naturæ, ut non sit nata materialem alterationem efficere? Aliter ergo probari posset hæc opinio, quia illa lux est alterius ordinis ab omnibus inferioribus objectis visibilibus; ergo non potest naturali virtute videri ab oculo, cujus virtus commensurata videtur iis objectis visibilibus quæ corporibus connaturalia sunt. Item hæc lux gloriosi corporis sequitur lucem animæ; sicut ergo lux animæ non continetur intra objecta proportionata et connaturalia intellectui, ita probabile est hanc lucem corporis non contineri inter objecta proportionata visui ex natura sua.

13. *Claritas beatorum corporum sub objecto naturali visus continetur.* — Sed (licet res hæc incerta sit) prior tamen sententia D.